

תוכנה 1

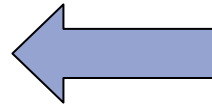
תרגול 4: מחלקות ועצמים

תכנון תוכנה למערכת בנקאית

תכנון מערכת תוכנה עוסק במיפוי בין עולם הבעיה ועולם הפתרון

■ עולם הפתרון:

- שפת תכנות
- עצמים
- מחלקות
- שירותים
- שדות

■ עולם הבעיה:

- בנקים
- לקוחות
- משיכות, הפקדות
- חשבונות
- יתרות

תכנון מחלקה לייצוג חשבון בנק

- בגישה מכוונת עצמים מייצגים ישויות מעולם הבעיה ע"י ישויות בשפת התכנות
- כל שם עצם מעולם הבעיה מועמד לייצוג ע"י מחלקה
 - יש להיזהר לא להיצמד בקנאות לעולם האמיתי (דוגמא: פקיד בנק שעושה הכל)
- נתכנן מחלקה לייצוג חשבון בנק
 - נהפוך תיאור המילולי של חשבון בנק לרכיב תוכנה עם מצב פנימי וסט פעולות אפשריות
 - תאור הפעולות יתבטא בחוזה ובמתודות המחלקה

המצב הפנימי

- המצב הפנימי של עצם מיוצג ע"י נתוניו (שדותיו)
- שדות עצם הם לרוב עם הרשאת גישה פרטית
- במקרה של חשבון בנק:
 - מצב פנימי: מכיל בין היתר שדה לייצוג היתרה
 - מאיזה טיפוס?

```
public class BankAccount {  
    ...  
    private ??? balance;  
}
```

המצב הפנימי

- המצב הפנימי של עצם מיוצג ע"י נתוניו (שדותיו)
- שדות עצם הם לרוב עם הרשאת גישה פרטית
- במקרה של חשבון בנק:
 - מצב פנימי: מכיל בין היתר שדה לייצוג היתרה
 - מאיזה טיפוס?

```
public class BankAccount {  
    ...  
    private double balance;  
}
```

שרותי המחלקה

ישנם 3 סוגי שירותים (מתודות, פונקציות, פרוצדורות)

■ שאילתות (queries, accessors)

■ מחזירות ערך ללא שינוי המצב הפנימי

■ כגון: בירור יתרה

■ פקודות (commands, transformers, mutators)

■ מבצעות שינוי במצב הפנימי של העצם

■ כגון: משיכה, הפקדה

■ בנאים (constructors)

■ יצירת עצם חדש

■ כגון: יצירת חשבון חדש

חתימה של פקודות

- בד"כ פקודות אינן מחזירות ערך (גם לא ערך שגיאה) וחתימתן היא עם טיפוס ערך מוחזר `void`
- לפעמים פקודות מחזירות הפנייה לעצם הנוכחי (`this`)
- בעד: מאפשר הרכבה של פקודות
- נגד: מטשטש את ההבחנה בין שאילתה ופקודה

```
x.command1();  
x.command2();  
x.command3();
```

} `x.command1().command2().command3();`

e.g.

```
new StringBuilder().append("19").append(84).toString();
```

שאלות BankAccount

■ ברור יתרה:

■ ארגומנטים?

■ מה טיפוס הערך המוחזר?

■ חוזה? (תנאי קדם? תנאי אחר?)

■ פרטים על החשבון:

■ מספר חשבון?

■ פרטים על בעל החשבון?

❖ תעודת זהות?

❖ גיל?

שאלות BankAccount

```
public class BankAccount {  
    public double getBalance() {  
        return balance;  
    }  
  
    public long getAccountNumber() {  
        return accountNumber;  
    }  
  
    public Customer getOwner () {  
        return owner;  
    }  
}
```

שאלות

מצב
פנימי

```
private double balance;  
private long accountNumber;  
private Customer owner;  
}
```

- מוסכמה: הגישה לשדה field תעשה בעזרת המתודה `.getField()`
- שמירה על מוסכמה זו הכרחית בסביבות GUI Builders ו-JavaBeans

getter/setter

יש חשיבות לגישה לנתונים דרך מתודות. מדוע? ■
לא כל שדה עם נראות פרטית (`private`) צריך ■
`getter/setter` ציבורי

יצירה אוטומטית של שרותים אלו עבור כל שדה ■
פוגמת בעקרון הסתרת המידע

למשל: עבור השדה `balance` ■

■ האם דרוש `getter`?

כן, זהו חלק מהממשק של חשבון בנק

■ האם דרוש `setter`?

לא בהכרח, פעולות של משיכה או הפקדה אמנם משפיעות על היתרה,
אבל פעולה של שינוי יתרה במנותק מהן אינה חלק מהממשק

פקודת ה-'להפקיד'

■ המתודה: deposit

■ סכום הכסף המופקד מתווסף ליתרה בחשבון

■ ארגומנטים?

■ ערך מוחזר?

■ חוזה? (תנאי קדם?, תנאי אחר?)

מוסכמה: שמות פקודות
הם שמות פועל

פקודת ה-'להפקיד'

```
/**  
 * Makes a deposit to the account  
 * @pre ?????????????????????????????????????????????????????????????  
 * @post ?????????????????????????????????????????????????????????????  
 */  
public void deposit(double amount) {  
    balance += amount;  
}
```


פקודת ה-'להפקיד'

```
/**  
 * Makes a deposit to the account  
 * @pre amount > 0  
 * @post getBalance() == $prev(getBalance()) + amount  
 */  
public void deposit(double amount) {  
    balance += amount;  
}
```

פקודת ה-'למשוך'

■ המתודה: withdraw

■ סכום הכסף המבוקש יורד מיתרת החשבון.

משיכת יתר (אוברדרפט) אינו אפשרי.

■ ארגומנטים?

■ ערך מוחזר?

■ חוזה? (תנאי קדם? תנאי אחר?)

פקודת ה-'למשוך'

```
/**  
 * Withdraw amount from the account  
 * @pre ?????????????????????????????????????????????????????????  
 * @post ?????????????????????????????????????????????????????????  
 */  
public void withdraw(double amount) {  
    balance -= amount;  
}
```


פקודת ה-'למשוך'

```
/**  
 * Withdraw amount from the account  
 * @pre 0 < amount <= getBalance()  
 * @post getBalance() == $prev(getBalance()) - amount  
 */  
public void withdraw(double amount) {  
    balance -= amount;  
}
```

דיון – העברה בנקאית

מספר חלופות למימוש העברת סכום מחשבון לחשבון:
אפשרות א: העמסת withdraw ו/או deposit שיקבלו שני ארגומנטים (סכום והפנייה לחשבון נוסף):

```
/**  
 * Makes a transfer of amount from other to the current account  
 * @pre 0 < amount <= other.getBalance()  
 * @post getBalance() == $prev(getBalance()) + amount  
 * @post other.getBalance() == $prev(other.getBalance()) - amount  
 */  
public void deposit(double amount, BankAccount other) {  
    other.withdraw(amount);  
    balance += amount;  
}
```

דיון – העברה בנקאית

ניתן לתת למתודות שמות מפורשים יותר, כגון:

```
/**  
 * Makes a transfer of amount from the current account to  
 * the other one  
 */  
public void transferTo(double amount,  
                        BankAccount other) {  
    other.deposit(amount);  
    balance -= amount;  
}
```

דיון – העברה בנקאית

אפשרות ב: מתודה סטטית שתקבל שני חשבונות בנק ותבצע ביניהם העברה:

```
/**
 * Makes a transfer of amount from one account to the other
 * @pre 0 < amount <= from.getBalance()
 * @post to.getBalance() == $prev(to.getBalance()) + amount
 * @post from.getBalance() == $prev(from.getBalance()) - amount
 */
public static void transfer(double amount,
                             BankAccount from,
                             BankAccount to) {
    from.withdraw(amount);
    to.deposit(amount);
}
```

שמורת המחלקה (Class Invariant)

- צריכה להתקיים "תמיד"
 - לפני ואחרי ביצוע כל מתודה ציבורית
 - אחרי הבנאי
- במחלקה חשבון בנק:
 - חשבון חייב להיות עם יתרה אי שלילית
 - לכל חשבון קיים מספר מזהה במערכת
 - לכל חשבון יש בעלים

שמורת BankAccount

```
/**
 * @inv getBalance() >= 0
 * @inv getAccountNumber() > 0
 * @inv getOwner() != null
 */
public class BankAccount {
    ...
}
```

בנאי

- תפקיד: ליצור עצם חדש המקיים את שמורת המחלקה
- בנאי לא אמור לכלול לוגיקה נוספת פרט לכך
- במחלקה `BankAccount`:
- בנאי ברירת המחדל יוצר עצם שאינו מקיים את השמורה!
- יש דברים שאינם באחריות המחלקה. למשל:
- מי דואג לתקינות מספרי חשבון? (למשל שיהיו שונים)
- מי מנהל את מאגר הלקוחות?
- הכמסה (encapsulation)

בנאי BankAccount

```
/**
 * Constructs a new account and sets its owner and identifier
 * @pre ?????????
 * @pre ?????????
 * @post ?????????
 * @post ?????????
 * @post ?????????
 */
public BankAccount(Customer customer, long id) {
    accountNumber = id;
    owner = customer;
}
```

בנאי BankAccount

```
/**
 * Constructs a new account and sets its owner and identifier
 * @pre id > 0
 * @pre customer != null
 * @post ?????????
 * @post ?????????
 * @post ?????????
 */
public BankAccount(Customer customer, long id) {
    accountNumber = id;
    owner = customer;
}
```

בנאי BankAccount

```
/**
 * Constructs a new account and sets its owner and identifier
 * @pre id > 0
 * @pre customer != null
 * @post getOwner() == customer
 * @post getAccountNumber() == id
 * @post getBalance() == 0
 */
public BankAccount(Customer customer, long id) {
    accountNumber = id;
    owner = customer;
}
```

final

- חשבון בנק מזוהה חד-חד ערכית עם עצם לא משתנה של `accountNumber`. לכן, נהפוך שדה זה ל-
final

```
final private long accountNumber;
```

Blank final field: a final field that hasn't been initialized at creation

- שדה *blank final* יש לאתחל פעם אחת בדיוק, בתוך הבנאי של המחלקה.
- אכיפה ע"י הקומפיילר: במקרה של השמות נוספות למשתנה `final` תהיה שגיאת קומפילציה

חזרה מימוש

- תנאי הקדם מיועדים ללקוח ולכן אסור להם להכיל רכיבים שאינם זמינים לו (כגון מתודות או שדות private)
- תנאי האחר ושמורת המחלקה עשויים להכיל טענות "לצורכי פנים" שיומנו ב: `@imp_inv`, `@imp_post` לדוגמא:

```
/**  
 * @imp_post $ret == balance ,  
 * "consistency of representation"  
 */  
public double getBalance() {...}
```

balance הוא שדה private ולכן אינו מיועד ללקוחות

שמורת מימוש של BankAccount

```
/**
 * This class represents a bank account
 * @imp_inv getBalance() == balance,
 *           "balance interface is consistent with
 *           representation"
 * @imp_inv getOwner() == owner
 *           "owner interface is consistent with
 *           representation"
 */
public class BankAccount {
    ...
}
```

שיעור הבא

■ נשלים את דוגמת הבנק

■ נבדוק את הקשר בין המחלקות השונות במערכת

Bank .

Customer .

BankAccount .

■ נראה דוגמה לשימוש במערכת